

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

ВЕЛИКІ ІСТОРІЇ МІСТ ЯК НІША СИЛИ УКРАЇНСЬКОГО СЬОГОДЕННЯ

Глобалізаційні процеси, які визначають нині події у світі, дедалі більше спонукають до підкреслення власної унікальності й індивідуальності. Війна в Україні, пошуки миру та осмислення реалій і власної ідентичності на фоні викликів часу спонукають до погляду вглиб Себе й історії. Реформи адміністративно-територіального виміру, з іншого боку, знову привертають увагу до українських міст і містечок – яскравих, особливих, зі своїм характером і долею, мешканцями.

Українська історична наука жваво підхоплює західні тенденції. Поступово набуває уваги історична регіоналістика, як один із важливих напрямів – історична урбаністика. Словами знаного спеціаліста цієї галузі, професора Ярослави Верменич: “На майже безмежному емпіричному полі прискіпливо досліджується дихотомія доцентрових і відцентрових сил, глобальності і локальності, іде пошук визначень ознак міста, урбанізованого середовища, міських систем, морфології міського простору, впливу ландшафту на формування образу міста. Загальною тенденцією є дослідження міста не просто як забудованої території чи архітектурного середовища існування, а як соціальної системи, що забезпечує міський спосіб життя, а також як співтовариства людей із притаманними йому функціями, поведінковими моделями, свідомісними стереотипами” (Верменич Я. В. Історична регіоналістика / Я. В. Верменич; відп. ред. В. А. Смолій. – К.: Інститут історії України, 2014. – С. 245). Закцентуємо й на тлумаченні підвищеної уваги до міст з їх функцією збереження історичного минулого, своєрідної аури, властивої певному регіону, культурної і національної ідентичності. “Являючи собою водночас етноісторичну, архітектурну, соціально-економічну цілісність, місто виступає хранителем історичної пам’яті і відповідної соціонормативної культури” (Там само. – С. 249).

Міста привертають увагу істориків, краєзнавців, соціологів, політологів, культурологів, демографів, фахівців з теорії управління, пам’яткоохоронної діяльності. Звісно, як і самих мешканців. При цьому, питань, як загального теоретичного контексту, так і конкретного практичного наповнення вивчення історії міст чимало. Та й праць не так багато. Тож, певною мірою внеском у цю галузь знань є спроба авторів збірника “Україна–Європа–Світ” долучитись до означених тем.

Цьогоріч, 19 липня місто Дубровиця Рівненської області відзначало свою 1010-ту річницю з дня першої писемної згадки. Тоді Володимир Великий заснував єпископську кафедру в Турові. Серед міст, які мали належати до єпископії – Дубровиця. Виходячи з цього, розуміємо, що її поява сягає ще глибших часів. А нині вона належить до історично населених місць України і входить до числа найдавніших міст держави. Два храми міста внесено до державного реєстру пам’яток історії і культури України: костел Іоанна Хрестителя (1695–1702) та церква Різдва Богородиці (1861). Окрім того, пам’яткою архітектури є Свято-Миколаївська церква (1872).

Історія міста вражає віддзеркаленням складної і багатой долі Української держави, надбаннями і подвигами її мешканців, нинішнім днем і славою бурштинового краю. Остання додає чимало проблем городянам. Ще, низкою

цікавих фактів, як-скажімо те, що фундаторкою Пересопницького Євангелія (1556–1561), на якій сьогодні складають присягу Президенти України, є Анастасія Заславська, з роду князів Гольшанських–Дубровицьких. А Іуліанія Гольшанська прославила свій рід високим духовним життям, її долучено до сонму святих Східної Церкви, гробниця знаходиться в Близніх печерах Києво-Печерської Лаври.

Жорж Шарпак (1924–2010) – видатний французький фізик, громадський діяч, лауреат Нобелівської премії з фізики 1992 р. за винахід і розроблення детекторів елементарних частинок, зокрема пропорційної камери, народився у м. Дубровиця. До слова, дубровичани вважають, що місто ще пишатиметься своїм уродженцем, який отримає цю високу нагороду планетарного масштабу для України. І сьогодні серед народжених у Дубровиці – відомі персоналії українського і європейського рівня, а самі мешканці відзначаються поліськими теплом, красою, гостинністю.

Відома Дубровиччина природою, співучістю, яскравим фольклором. Які ще живі, попри усю складність міського життя сьогодні, включаючи потребу будівництва доріг, підприємств, підтримки культурно-освітніх закладів. Оберегами краю є лелеки, то й надії на юне покоління дубровичан значні. Чого варта дівчинка Аріана Шугалевич, яка може назвати у 2-річному віці 194 столиці світу.

Отакі лише деякі штрихи до історії міста, яке є і моєю “батьковщиною”. У ній міць і енергія, любов й потужна підтримка предків і рідних. За що низький уклін. І початок наукового вивчення історії міста на сторінках нашого видання.

28 серпня 2015 р. ще одне славне місто відзначало своє 475-річчя – Тернопіль. У цьому ж році вийшла друком книга відомої краєзнавця Любомири Бойцун “Тернопіль у плінні літ”, її пропонуємо в уже традиційній рубриці “Nota bene”. Особливістю цього видання є те, що в ньому розміщений рідкісний документ – локаційний привілей заснування Тернополя. Копію оригіналу у цифровому вигляді видавцям надіслав з Польщі директор Державного зібрання мистецтва “Королівський замок на Вавелі”, професор, мистецтвознавець Ян Островський. Тернопіль має багато дійсно славних сторінок історії, відомий красою озера у центрі міста, свободою, європейськістю.

Звісно, кожне місто розкаже свою унікальну історію. Яка надалі звучатиме і з досліджень часопису.

Зауважу, що у збірнику збережено уже знані рубрики. Як і залучено відомих істориків з їх баченням важливих подій новітньої історії України. Сподіваємось, що нинішній випуск приверне увагу усіх, хто цікавиться історією, прагне знайти орієнтири у бурхливих нинішніх реаліях, подіях, що змінюють епоху і її розуміння сучасниками. А науковців запрошуємо до спілкування на сторінках нашого наукового збірника.

Читайте, осмислюйте, дійте!

Р. С. Напередодні святкування 1010-річчя, 12 липня 2015 р. у Дубровицькому районному будинку культури відбулася зустріч жителів міста з відомими дубровичанами. Зауважу, це уже третє зібрання, що уможливило спілкування дубровичан з їх земляками, котрі досягнули певних успіхів у різних сферах, яке зініціювали працівник культури Микола Миколайович Адамчук, за підтримки мера Адама Леонідовича Кузьмича. У тому залі пролунали рядки:

Ти потрібен мені,
Як стакан води,
Як повітря, як небо,
Як сонце серед зими..
Ти потрібен мені,

Як зорі, як вечір, як сни..
Ти потрібен мені,
Як Весна,
На душі й на дворі.
Ти потрібен,
Дубровицький краю – усім,
Тим, хто тут, і хто ні..
Процвітання і миру,
Ти потрібен мені..!

У нинішні часи усі черпаємо сил і снаги від благодатної землі, дарованої народженням і Богом. Наші служіння і любов – найменше, що можемо віддати Їм.

Леся Алексієвець
головний редактор,
доктор історичних наук, професор